Dr Željko Fajfrić
advokat u Šidu

KADA JE JOVAN MUŠKATIROVIĆ POLOŽIO ADVOKATSKI ISPIT?*

Do sada je bilo ustaljeno verovanje da je Jovan Muškatirović, prvi od Srba advokat sa položenim advokatskim ispitom u Ugarskoj, položio advokatski ispit 1773. godine: „Jovan Muškatirović, rodом iz Sente. Položio ispit 1773. i zakletvu u Budimu.”¹ Slično je mnogo ranije pisao i Pavle J. Šafarik. On navodi da se Jovan Muškatirović rodio u Senti, da je bio ugarski advokat, da je položio advokatsku zakletvu 10. marta 1773. godine, da je bio senator u Pešti i da je umro u 66. godini života (18. jula 1809. godine).²

Tako i J. Skerlić: „Svršivši prava na peštanskom univerzitetu, položivši advokatsku zakletvu 10. marta 1773. godine, on je prvi od Srba postao advokat u Ugarskoj”.³

Kod D. Popovića postoji nešto veća greška. On navodi: „Svršio je prava u Pešti i 1783. postao prvi Srbin advokat u Mađarskoj”.⁴ Slično i Ž. Milisavac: „Prvi Srbin advokat u Ugarskoj bio je Jovan Muškatirović (1773), poznat kao pisac i skupljač narodnih poslovice”.⁵

Istu grešku ponavlja i Veljko Petrović u *Narodnoj enciklopediji* u natpisu o Jovanu Muškatiroviću: „O njegovu školovanju zna se samo, da je svršio prava u Pešti i da je, položivši advokatsku zakletvu 10/3. 1783. bio prvi Srbin advokat u Ugarskoj.”⁶

* Rad primljen: 19. III 2001.

¹ *Istorija jugoslovenske advokature*, I knjiga, Beograd 1998, str. 215.

² P. J. Šafarik, *Geschichte des serbischen Schriftthums*, Prag 1865, str. 322.

³ J. Skerlić, *Srpska književnost u XVIII veku*, Beograd 1966, str. 375.

⁴ D. Popović, *Srbi u Vojvodini*, knjiga druga, Novi Sad 1990, str. 410.

⁵ Ž. Milisavac, *Istorija Matice srpske*, I deo, Novi Sad 1986, str. 17.

⁶ S. Stanojević, *Narodna enciklopedija, srpsko-hrvatsko-slovenačka*, Knjiga II, Zagreb 1929, str. 928/9.

Svi oni podatak o 1773. godini crpe iz *Letopisa Matice srpske* iz 1826. godine (tada ga je uređivao Georgije Magarašević) gde se u svesci 14. objavljuju imena Srba advokata: „a dao je popis svih advokata — njih 227 — od Jovana Muškatirovića (1783) do Jakova Kneževića (1827), redovno sa osnovnim biografskim podacima”⁷. Inače, tu je navedeno ukupno 227 advokata Srba u Ugarskoj u vremenu od 1773. pa sve do 1826. godine.

Taj je podatak sasvim pogrešan. Naime, Jovan Muškatirović se još od početka 1769. godine u novosadskom magistratu navodi kao advokat. Dana 21. januara 1769. godine Ostoja Nićiforović (senator Potiskog distrikta) izlazi pred Davida Rackovića (sudija Novoga Sada) i ovlašćuje advokata Jovana Muškatirovića da ga zastupa. Inače, radi se o parnici radi naplate duga gde je Nićiforović poverilac.⁸ Dakle, već 1769. godine u zvaničnim dokumentima pred sudom Jovan Muškatirović se uvodi kao advokat.

Nesto kasnije, 15. februara advokat Jovan Muškatirović zastupa pred magistratom plemića Georgija Golubovića (bivšeg potporučnika). Golubović kao staralac svoje dece (od pokojne žene Ane Radonić) opunomoćuje advokata Jovana Muškatirovića da ga zastupa u svim parnicama koje je pokrenuo i koje bude pokretao.

Ovde treba napomenuti da u to vreme u Novom Sadu postoji još samo jedan advokat. Kako je taj advokat bio nesrb, to su svi Srbi u Novom Sadu uglavnom dolazili kod Muškatirovića.

Dana 10. februara 1769. godine carica Marija Terezija izdala je uredbu kojom je regulisala pitanje advokata u Ugarskoj. Kao motivi ove regulacije navode se sporo izricanje pravde, prevelik broj advokata od kojih mnogi idu jedino za time da što više zarade, podstiču svet na nepotrebno parničenje, uzimaju previše parnica koje onda odugovlače, itd. Zbog svega toga trebalo je načiniti reda u advokaturi. Stoga advokatsku zakletvu ne može položiti više niko ko prethodno ne položi strog ispit kroz koji treba da se dokaže da ima dovoljno znanja koja se traže za advokata.

Sa ovom uredbom veoma je ograničen broj onih koji su se bavili advokaturom. No, postojala je jedna olakšavajuća okolnost. Ispit advokatski su mogli polagati, osim onih koji su dokazali da su izučili teoriju i imali praksu kod većih pravnika, i oni koji su prava izučili, kako se navodi „*de sola praxi*”, ali samo onda kada podnesu uverenje svojih principala da su dosta iskusni u pravu.

Ovi ispiti su se polagali pred petočlanom komisijom (tzv. „*sudskim tablama*”). Ispit je propisan i za već zaklete advokate koji nemaju više od tri godine prakse, pa čak i za advokate sa više od tri godine prakse, ako se zaključi da su slabi u pravnom znanju. Spisak advokata vode županije i table, a sve zbog toga da bi klijenti znali kome da se obraćaju.

Ovo će pravilo da zahvati i Muškatirovića. On nije imao položeni ispit, a po svemu sudeći nije imao ni tri godine prakse.

⁷ Ž. Milisavac, *Istorija Matice srpske*, I deo, Novi Sad 1986, str. 146.

⁸ *Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu*, sveska 30, Novi Sad 1937, str. 414/415.

Verovatno da je 1769. godine položio advokatski ispit. Dana 19. januara 1770. godine Novosadski magistrat odgovara kako je sproveo propisano pravilo o polaganju advokatskih ispita. U svome Izveštaju (od 19. januara 1770. godine) zaključuje da prema broju parnica u poslednje četiri godine Novi Sad ne treba više od dva advokata. Navodi se da je u gradu Kormendi Janoš, zakleti advokat, tu je još i fiskal grada, a tu su još i dva advokata, Bico Ignac i — Jovan Muškatirović. Dakle, u to vreme, početak 1770. godine, on se navodi kao advokat. Iz toga se daje zaključiti da je on ispit položio tokom 1769. godine.

Muškatirović je imao izvesnih nepritika pri polaganju advokatskog ispita. Izveštaj navodi da ga je Novosadski magistrat uputio da položi ispit kod Bačke županije, ali ova ga je odbila uz obrazloženje da ona nije upućena, odnosno da ne zna za regulaciju. Stoga upućuje Muškatirovića u Peštu da tamo položi ispit. Tamo je on ispit i položio.

No, sve to još uvek nije značilo da Muškatirović može ostati u Novom Sadu. Kako je zaključeno da gradu treba dva advokata, a tada ih je (sa Muškatirovićem) tamo bilo četiri, to novosadski magistrat dozvoljava Muškatiroviću da završi započete parnice, ali mu nije dozvolio da uzme nove, osim tzv. „sumarnih” koje se rešavaju po kratkom postupku.

Ipak, Muškatirović se održao u Novom Sadu. Dana 14. marta 1770. godine on izlazi pred sud kao advokat, 26. septembra 1770. godine opunomoćio ga je Nikola Duka, pradede po materi Zmajeve Ruže (i budući tast Muškatirovića).

Pravi uspon Muškatirovića dolazi kada 1771. godine postaje advokat fruškogorskih manastira. O tome je svojevremeno pronađena u arhivi Muške gimnazije u Novom Sadu kopija ugovora.⁹ Iz ovoga ugovora se vidi da je 3. januara 1771. godine sklopljen ugovor između advokata Jovana Muškatirovića i mitropolita Jovana Georgijevića, šišatovačkog arhimandrita Vićentija Popovića, krušedolskog arhimandrita Pahomija i hopovskog igumana Sofronija Radojevića (s druge strane). Sam ugovor je sastavljen iz 8 tačaka i odnosi se na manastire Krušedol, Remetu, Hopovo, Vrdnik, Jazak, Bešenovo, Šišatovac, Kuveždin, Privinu Glavu, Beočin, Rakovac i Grgeteg. Ugovorom je obuhvaćen spahiluk Dalj u virovitičkoj i Neradin u sremskoj varmeđi.

Ovim ugovorom Muškatirović se obavezao da će svoju dužnost u svim slučajevima vršiti svesrdno i neumorno. S druge strane, manastiri izjavljuju želju da on tu dužnost zadrži do kraja života, odnosno, dok to bude želeo ili dok bude svoju dužnost na manastirsko zadovoljstvo vršio.

Cena Muškatirovićevog rada je hiljadu forinti godišnje (tri stotine od mitropolita i sedam stotina od navedenih manastira). Sa ovim honorarom Muškatirović je mogao gospodski živeti, pa makar ništa drugo i ne radio osim zastupao fruškogorske manastire. O ostalim detaljima može se obavestiti iz priloženog ugovora.

⁹ Objavljena u *Glasnik Istoriskog društva u Novom Sadu*, knjiga III, sveska 1, Novi Sad 1930, str. 9—11.

Kónia.

Днес наконѣ Положиннаго дѣтства, междѣ высоко Прейсиринѣша Врѣтѣномъ ѿ Млѣтѣполюма, Гмѣ Ішѣномъ Гибурѣнцемъ ѿ высоко Прѣсиѣ ѿѣхъ, ѿ фрѣшѣборѣсимъ Мѣтѣхъ, то іста: Крѣшѣдомъ, Рѣмѣтомъ, Хѣловѣмъ, Врѣдѣномъ, Мѣкомъ, Кѣшѣномъ, Шѣшѣтовѣмъ, Кѣвѣжѣномъ, Врѣкиногѣломъ, Вѣвѣномъ, ѿ Рѣковѣмъ, чрѣзъ нѣзъ подѣйсѣя пономѣномъ. У ѣдѣ ѿ блѣгѣродѣи Гмѣ Ішѣномъ Мѣшѣтирѣвѣмъ. У дрѣгѣ странѣ, бѣстѣ сѣдѣжѣшѣи контрѣ бѣгѣорѣмъ ѿ заклѣчѣмъ

[illegible]

Бґо́ро. Що́кшя́ютьсґа вґо́ Гна Іо́внана Мґшкати́ро́нча Нґзава́но А́йй двґа лґ́та, но́ щире́ воз-
мо́жно бґа́ло, по́днух жнґвґа вґо́, за сво́го фґи́шка́ла дґержати, бґачи́ тако́ да сґе бґе-
за́нґе развґмґ́тґтґса до́вґдґш вґнґа сґлґх со́бою, вґсґа́мґа пґерсо́на́лґмґа пґрґсвґтґсґе́ Гнґш Йґ-
хґлґнґвґа й Мґнтропо́літґс, й мґйґа́рґмґа сґлґжнґи возмґожнґтґс, й ґ дґлґш сво́го вґмґс
кґ́тґрґнґа фґи́шка́ла, кґ́ранґа, бґо́дґрґа, й тґ́рґлґнґх пґрґвґдґґтґс, й ско́во́но, А́йй ко́бийко
кґ́тґнґх й до́вґро́сґкґ́тґнґх лґ́дґй развґмґ до́сґажґтґ по́пґрґстґрґ́стнґю ка́кбґе, вґпґрґдґ ко́ей
лґ́но стґрґнґкґ пґрґд по́мґнґнґто́й нґнґнґсґтґс, А́йй нґо́вґнґнґи пґстґ́гнґтґсґа, А́нґчґно ксґгґд
ко́д, пґрґнґнґпґлґлґвґх вґо́ ско́во́да вґдґтґс, Ш сґ́гґу ко́нтра́кта вґсвґнґнґи, й фґи́шка́лґ йко́мґ
кґ́вґтґнґнґи.

[illegible]

Четвертое. Во несовершенных некогда Митыра дѣлахъ, иже въдъ аше постоати Амѣхъ кинже Митыръ доажихъ едѣтъ емъ по возъ и вът митыра дѣлающимъ на днѣнои припѣтихъ ванъ форинтъ, а егда и въсѣра собою Амѣхъ едѣтъ, ванъ форинтъ и полъ, есѣко днѣно даати. Егдаже

ПѢТО. ВѢКЪ ПРѢДѢЛА КОМИТЕТА НА ДѢЛО ПОСЛАНИХЪ БѢДѢТЪ, НАДНІЦА БѢДЕ БМЪ ЗА ПРИНТАНИИ 2 ф.
 2 ЗАНЕЖИ

Шесто. МЛѢТЫРЬМЪ СЛѢДѢТИСЯ ЯМѢТЬ ПРОЦЕСН ДѢСТЕНІЯНИ Я СТРАДѢТИЯНИ СЯ КНѢШНИНИ ДОС-
БАНИ ЯЛЯ ЛІЦАНИ, ТАКО ВО ЯНОМЪ СЛѢЧАЮ, ГДѢКЪ ВДННЪ, ЯЛЯ ДРѢГІЙ МЛѢТЫРЬ ПРОЦЕСЪ
СКѢЙ БОЕСТЕНІЙСЪ СЯ НАГРАЖДѢНІЯМЪ ТРОШКА Я ТІПІТН ДОБНАЪ, ЗА ПРОКРАТОРСКІ
ТРОДЪ, КОЛКОМЪШ О СЕДѢ НАРІДѢНІА ЗА СТРАНА ЯЗГѢКНША МЛѢТЫРЬ ПАЛІТНЪ. ОНО ВМУ
ІНЪ ФІШКАЛЪ ДА ДѢТСЯ, А ПРОЦЕСЪ МЛѢТЫРЬ ДА СЕДѢТСЯ

Сёдамо. За Писмена Інструмента, кѡмъ за потребу я полз'у естѣхъ контрахирѡющихъ странъ бо
ѡщи ѡзвѣдѣватѣсныи имѣла, тѣхъ тѣхъ вся ко ѡщи и палятѣсны, за бѡсѡеѣстѣйныи
ползѣс кождѡ страны контрахирѡющихъ еымыи ѡзвѣдѣний тѣхъ кождѡ страна бѡсѡе-
еѣстѣно бѡмъ Гнѣ Фншкѡлѣ Мѡшкѡтирѡенѡхъ награвѡдѣтѣ должны ебѡтѣ. И рѣш

Осмо. За Падѣх годнишню безвѣдѣтъ сѣбѣ есѣ, за дѣ страны контрахирюючи вѣданъ за есѣ, а
еся за вѣданаго да Гнѣ Фшикландѣн ѿ полѣз лѣта половеишѣ, зпркнѣицѣ лѣта дрѣвѣ
половеишѣ, а въ Резидициѣ архієпископо-митрополитской на вѣб кнѣтѣ падѣти бѣдѣтъ,
пдоаженистѣютъ, въ крѣпкѣ погоси еса содержишѣ двѣ вѣдиногаасна взмплбра фстро-
ишащѣ, есѣуѣ странъ пописи, а Печатан ѿ крѣпаиа.

К' ВѢДОУЩЕ 3-о ДНѢ ІАНУАРІА, 1771 ГОДА.

(м. п.) Іваннх Гѣоргієвичх Прхієпкх и Мтрполітх.

(м. п.) Викінтій Попорич прхімандри Шиншатб:

Пахóмѣй Їрхімандрѣ Коршѣдолскіѣ

Гофроній Радобкичъ Ігѣменъ Хоповскій

(м. п.) Іоáннх МѢшкати́ровичх.

Факсимил којије Уговора између представника фрушкогорских манастира
и адвоката Јована Мушкашировића